

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Onvphrii Panvinii Veronensis Fratris Eremitae
Augustiniani. De Praecipvis Urbis Romae
sanctioribusq[ue] basilicis, quas Septem ecclesias uulgo
uocant, Liber**

Panvinio, Onofrio

Romae, 1570

De basilica S. Laure[n]tii extra muros.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11316

De VI. basilica S. Laurentij extra
muros, cap. VI.

. Laurentium S. R. E. Archidiaconum, triduo post Xysti II. martyriū in Valeriani, & Gallieni persecutione, Romæ pro Christi confessione occisum, & uia Tiburtina in agro Veriano iuxta cœmeterium Cyriacæ uiduæ, supra Arenarium sepultum diu, multum S. Romana Ecclesia magnificet tanquā Dei gloriosissimum atletam. Hinc factum est, ut Constantino Imperatore multas Romæ sacras ædes fabricanti, S. Silvester papa ei hanc etiam basilicam excitare suasset, miro opere, marmoreisque sublimibus columnis ornatā. In qua, sub altari maiori, sacello facto, corpora SS. Stephani protomartyris, & Laurentij collocata sunt. De eius exedificatione ita scribit in S. Siluestri uita Damasus papa: Eodem tempore Constantinus Augustus fecit basilicam beato Laurentio martyri uia Tiburtina in agro Veranio supra arenarium cryptæ. Et usque ad corpus S. Laurentij fecit gradus ascensionis & descensionis. In quo loco construxit absidā, & exornauit marmoribus porphyreticis: & desuper locum concluserit, & de argento purissimo ornauit pensante lib. CC. Et ante ipsum locum in crypta posuit lucernā ex auro purissimo lychnorum decem, pensantem libras xx. Xystus III. papa (ut tradit Bibliothecarius) fecit confessionem

sionem beati Laurentij martyris cum columnis porphy-
 reticis, & ornauit transfennam. Fecit quoque in eadē
 Cōfessione altare eiusdem sancti argenteum librarum
 quinquaginta, cancellos argenteos supra platonias
 porphyreticas librarum CCC. absidam supra cancellos
 cum statua beati Laurentij argentea librarum du-
 centū. Fecit etiam basilicam aliam beato Lauren-
 tio, quæ in Lucinis dicitur, quam Valentinianus Ter-
 tius Augustus ei concessit, ubi obtulit multa dona
 aurea & argentea. Anastasius II. S. Laurentij Con-
 fessionem libris centum argenti ornauit. Pelagius II.
 papa, sancti Gregorij prædecessor, basilicam Sancti
 Laurentij produxit, atque a fundamentis supra ipsius
 martyris corpus cameram fecit, quam, & eiusdem se-
 pulchrum tabulis argenteis exornauit. Id etiam nunc
 ex musiuēis signis arcus media basilica sibi apparet,
 in quo inter alios etiam Pelagius ipse pictus est. Gre-
 gorius II. papa (ut tradit Bibliothecarius) hanc ba-
 silicam, quæ trabibus tecti confractis ruinæ proxima
 erat, nouis ex Calabria trabibus adductis reparauit:
 aquam fistulis restitutis, quæ multo iam tempore ef-
 fluere desierat, in eandem ecclesiam reduxit. Ho-
 norius III. papa hanc ecclesiam totam à funda-
 mentis renouauit. In hac ecclesia extat cœmeterium
 Cyriacæ, alias crypta Tiburtina, ad quam per gra-
 dus aliquot est descensus: in qua præter corpus
 Sancti Laurentij condita fuere corpora sanctorum
 martyrum Seueri, & Iustini presbyterorum, Clau-
 dij Subdiaconi, Romani Ostiarij, Crescentij Lecto-
 ris, sub Xysto secundo papa. Item corpora sanctorum

228 ONVPHRIVS PANVIN.

Romanorum pontificum confessorum, Zosimi, Xysti III. & Hilari. Præter hos etiam corpora sanctorum martyrum Hippolyti, Concordiæ nutricis eius, cum alijs decemnouem familiæ suæ, Irenæi & Habundij, Cyrille, Triphonie, & aliorum multorum, quorum nomina exoleuere. Hæc basilica olim tota muro ad instar castræ circumdata fuisse uidetur, cuius adhuc pars magna uiam Tiburtinam attingens superest. Ipsa ampla porticu, quam fecit Honorius III. sublimibus xxii. columnis, capitulis, spinis, & Zophoro ornatissimis, marmoreo choro, lapideis pulpitis, multis altaribus, & sacellis laquearibus ligneis auratis, ab Oliuero Carafa Cardinale Neapolitano factis: pulcherrimo pauimento opere tessellato quorundam nobilium Romanorum ante quadringentos annos impensa strato. Ipsa habet tres portas, in medio arcum musiuo ornatu a Pelagio II. factum, qui antiquam ecclesiam a noua diuidit. Noua uerò, idest à Pelagio II. structa, in qua est ara maxima elegantissimis columnis, capitulis corinthijs miri operis, Zophoris, & epistylijs, lapideis sedilibus, maiori Pontificis sede emblemate incisa, ornatissima est. Sub arcu est ara maxima, confessio, & sepulchrum sancti Laurentij. Ad altare maius, ad quod nemo nisi papa, uel Cardinalis cum eius uenia tantum celebrat, operculo marmoreo ornatum, per gradus ascenditur. Ad confessionem satis amplam & ornatam gradibus aliquot est descensus. In confessione est sepulchrum marmoreum crate ferrea circumdatum, quo sancti Stephanus, & Laurentius conditi sunt. Prope alio sepulchro dormit sanctus

Fus

Stus Iustinus presbyter & martyr, ut hi uersiculi indicant

Quamuis mage tua mens extulit ille perustus
Iussit te cratis, iussit & alma fides:

Feruoze pari Iustini pectus adussit,
Cuius in hoc sacro membra manent loculo.

Huic porrò basilicæ, uti etiam alijs, Constantinus Imperator multos redditus, & ornamenta donauit. quæ breuissime ita a Damaso papa commemorantur: Possessio Cyriacetis religiosæ matronæ circa basilicam ipsam, quam fiscus persecutionis tempore occupauerat, scilicet, fundum Veranium, præstans solidos 160. Possessio AquaTuscia ad latus, præstans solidos 153. Possessio Augusti in agro Sabino, præstans solidos 120. Possessio Augusti in Mutinas, præstans solidos 110. Possessio Termulas, præstans solidos 60. Possessio Aranas, præstans solidos 70. Summa solidorum est 673 aureorum nostratis pecuniæ 1000. Ornamenta, præter laminas, & cancellos argenteos librarum M. Lucerna aurea cum lychnuchis decem librarum xx. lucens ante cryptam, Corona argentea cum delphinis quinquaginta, librarum xxx. Candelabra ærea duo in pedibus denis, singula librarum VIII. Hilarus papa in eadem basilica fecit calices, amas, scyphos, altare, lucernas, lampades, phara, turrim, & multa alia ornamenta aurea, & argentea. Hadrianus qui sacratas uestes, Nicolaus qui cruces, coronas, gabaras, uela serica, eidem basilicæ obtulerunt.

Honorius III. papa, Anno Christi MCCXVI.
Petrum Antisiodorenses comitem, tertium ex Lati-

nis Imperatorem Constantinopolitanum, qui Romam uenerat, in hac basilica aureo diademate coronauit. S. Ioannes de Ficocia Romanus, cuius nomini extat parua ecclesia in Vrbe dedicata, abbas huius monasterij fuit.

Damasus II. papa, Guillelmus Fliscus Cardinalis, Innocentij III. papæ fratris filius, duobus ornatissimis pilis ab utroque portæ latere in ea sepulti sunt.

Vetustissimis temporibus clerici hanc basilicam, quemadmodum de alijs diximus, tenuerunt. Postea monachi cum abbate in eadem locati sunt. Quorum disciplina exolescente, auctore Alberico Romano principe, circa annum Christi CML. Agapitus II. papa eam, S. Paulum, & S. Hagnem nouæ tunc tunc congregationi Cluniacensi concessit. Quæ diutissime eam possedit. Ex cuius monasterio Gregorius VII. & Paschalis II. papæ prodierunt. Et congregatione deficiente, quum monasterium Cardinalibus commendari cœpisset, ne patriarchalis ecclesia sine ministris esset, Canonici regulares Sancti Saluatoris Bononiæ, uulgo Scopetini uocati, eam obtinuerunt, & adhuc possident. Huius monasterij claustra Clementem Tertium a fundamentis restituisse, auctor est Martinus Polonus in eius uita. Circa eam duas ecclesias antiquitus fuisse Bibliothecarius commemorat, Sancti Stephani, & sanctæ Mariæ. De priore, Simplicius (inquit) Papa fabricauit ecclesiam Sancti Stephani iuxta basilicam sancti Laurentij extra muros. De posteriore, Leo quartus Papa: Octauam Assumptionis beatæ Dei

Dei genitricis diem, quæ minime Romæ antea celebra-
batur, vigilijs sacris, matutinisque cū oī elero perno-
ctans laudibus, in basilica b. Mariæ virginis, quæ fo-
ris muros sita est, iuxta basilicam S. Laurentij marty-
ris celebrare præcepit, in qua etiā magna populi mul-
tudo conuenerat, nouæ solemnitatis cupiens celebra-
re festiuitatem. Omnibus vero qui conuenerant Pon-
tifex Leo, argentum erogauit. Basilicæ vero ip-
si vestem pretiosam, & alia dona obtulit. In
hac basilica multæ sanctorum reliquiæ fuisse com-
memorantur. Quarum breuem epilogum subij-
ciam.

Sub altari maiori, corpora sanctorum Laurētij dia-
coni, & Stephani protomartyris. Illud quidem ibidē
a Sancto Siluestro papa locatū, hoc uero a S. Pelagio
papa: quod Hierosolymis inuentum primum Constan-
tinopoli, postea Romam translatum est, ut Marti-
nus tradit. Capita sanctorum Hippolyti sine mento &
dentibus, & Romani martyriū thecis argēteis inclusa.
Caput & brachium S. Iustini martyris. Pars capitis S.
Balbinæ Virginis. Brachia tria sanctorum Ioan-
nis martyris, S. Petronillæ, S. Apolloniæ. In uno
uasculo crystallino reliquiæ sanctorum Stephani, Lau-
rentij cum eius adipe & cinere, S. Thomæ archiepis-
copi Cantuariensis. Digitus Sancti Benedicti abbatis.
Reliquiæ sanctorum Leonardi, Theodori, & Sabinæ.
De capite sanctæ Barbaræ. Dens S. Petri apostoli.
Reliquiæ sanctorum Innocentiū. Spinæ coronæ Chri-
sti. Paruum frustulum eiusdem sanctissimæ crucis.
De ligno mensæ, super quā cū XII. apostolis cenauit.

De lapide sepulchri Christi . De lapide sepulchri S. Mariæ virginis , de eiusdem uestimentis . De uestibus, & capillis S. Mariæ Magdalenaë . De velo sanctæ Tranquillæ . Vas æneum , quo S. Laurentius Christianos baptizare solebat , in his Hippolytum & familiam eius , Lucillum , Romanum , & alios . Lapis , cui corpus S. Laurentij iam mortui impositam fuit . In eadem ecclesia aliquando fuit miri operis uas aureum eidem ab Imperatore Othone IIII Saxone donatum , cuius maximum prodigium commendatur , ut ex pictura facta in porticu dextera parte ipsius ecclesiæ . Quod uas S. Ioanes de Ficocia abbas huius monasterij olim benedixerat .

Hæc ecclesia quum patriarchalis sit , altare maius iisdem priuilegijs ornatum habet , quibus aliæ quatuor . Id mirum : quod alijs quatuor non sit addita quæ anno Iobilei uisitari solent .

Stationes eius sunt hæc quinque . Dominica in Septuagesima uetustissima . Dominica II . in Quadragesima . FERIA IIII . post Pascha . FERIA V . post Pentecostem . Et in die Natalis S. Laurentij , quo Romanus pontifex uesperis , matutino interesse , & missarum solennia celebrare in eadem solebat .

Precandi formula .

Ad altare maius . Pater noster . Aue Maria . Psalmus VI . pænitentialis . De profundis clamaui ad te domine , domine exaudi uocem meam . Fiant aures tuæ intendentes , in uocem deprecationis meæ . Si iniquitates obseruaueris domine , domine quis sustinebit ?

Quia

Quia apud te propitiatio est, & propter legem tuam
 sustinui te domine. Sustinuit anima mea in uerbo
 eius, sperauit anima mea in domino. A custodia ma-
 tutina usque ad noctem, speret Israel in domino. Quia
 apud dominum misericordia, & copiosa apud eum re-
 demptio. Et ipse redimet Israel, ex omnibus iniqui-
 tatibus eius. Gloria patri, & filio, & cet. Oratio.
 Charitatis speculum dulcissime deus, qui amore tuo,
 & proximi legis praecepta conclusisti: da nobis proxi-
 mos nostros fraternis uisceribus amare: illumq; solum
 odio habere, cuius inuidia mors introiuit in orbem ter-
 rarum. Da de proximorum prosperitate gaudere, il-
 lorum aduersitatibus condolere, de nullius infelicitate
 letari, ut omnis inuidiae malitia reiecta, ad te qui
 uerus amor, & uera charitas es, ualeamus fideliter
 peruenire. Qui in Trinitate perfecta uiuis, & regnas
 Deus, per omnia secula seculorum.

Ibidem ante corpora sanctorum Stephani, & Lau-
 rentij. Pater noster. Aue Maria. Antiphona. Ste-
 phanus plenus gratia & fortitudine, faciebat signa
 magna & prodigia in populo. Vers. Sepelierunt Ste-
 phanum uiri timorati. Resp. Et fecerunt planctum
 magnum super eum. Oratio. Da nobis quaesumus do-
 mine imitari quod colimus, ut discamus & inimicos di-
 ligere, quia eius commemorationem celebramus, qui
 nouit etiam pro persecutoribus exorare dominum no-
 strum Iesum Christum.

Antiphona pro S. Laurentio. In craticula te deum
 non negaui, & ad ignem applicatus te Christum con-
 fessus sum: probasti cor meum & uisitasti nocte, igne
 me

234 ONVPHRIVS PANVIN.

me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas. V.
Leuita Laurentius bonū opus operatus est. Resp. Qui
per signū crucis cæcos illuminauit. Oratio.

Da nobis quæsumus omnipotens deus uitiorum nostro
rum flāmas extinguere, qui beato Laurentio tribuisti
tormentorū suorum incendia superare. Per dominū.

In cœmeterio Cyriaceti. Antiphona. Istorum
est regnū cælorum, qui contempserunt uitam mundi,
& peruenerunt ad præmia regni, & lauerunt stolas
suas in sanguine agni. Vers. Tanquam aurum in for-
nace probauit electos dominus. Resp. Et quasi holo-
causti hostiam accepit eos in æternum. Oratio. Om-
nipotens sempiternæ deus, qui deprecantium uoces be-
nignus exaudis, maiestatem tuam supplices exoramus,
ut sanctorum martyrum hic & ubique in Christo dor-
mientium intercessionibus, ad gaudia perpetua perue-
nire ualeamus. Per dominum.

De VII. Basilica S. Mariæ maioris.

Iberius papa, qui anno salutis CCC
LIII. Petri sedem conscendit, ba-
silicam sanctæ Mariæ Matris Dei,
miraculo niuis in Esquilij prope
aggeres Tarquinij, haud procul a
macello Liuiano, alias Liuiæ, a Ioā-
ne Patritio uiro clarissimo a fundamentis sua impensa
extructam, in honorem B. Mariæ Virginis, primam
in Vrbe, Nonis Augusti dedicauit, quæ de nomine suo
basilica Liberij aliquando uocata est. Bibliothecarius,
Hic